TIESAS SPRIEDUMS (virspalāta)

2018. gada 4. septembrī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Civiltiesiskās atbildības obligātā apdrošināšana saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu lietošanu – Direktīva 72/166/EEK – 3. panta 1. punkts – Otrā direktīva 84/5/EEK – 1. panta 4. punkts – Pienākums noslēgt apdrošināšanas līgumu – Privātā teritorijā novietots transportlīdzeklis – Par kompensāciju atbildīgās iestādes tiesības celt regresa prasību pret neapdrošināta transportlīdzekļa īpašnieku

Lieta C-80/17

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Supremo Tribunal de Justiça* (Augstākā tiesa, Portugāle) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2017. gada 7. februārī un kas Tiesā reģistrēts 2017. gada 14. februārī, tiesvedībā

Fundo de Garantia Automóvel

pret

Alina Antónia Destapado Pão Mole Juliana,

Cristiana Micaela Caetano Juliana.

TIESA (virspalāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], palātu priekšsēdētāji M. Ilešičs [*M. Ilešič*], L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*], T. fon Danvics [*T. von Danwitz*] un J. Malenovskis [*J. Malenovský*], tiesneši E. Juhāss [*E. Juhász*], E. Borgs Bartets [*A. Borg Barthet*], Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*], A. Arabadžijevs [*A. Arabadjiev*] (referents), M. Bergere [*M. Berger*], F. Biltšens [*F. Biltgen*], K. Jirimēe [*K. Jürimäe*], K. Likurgs [*C. Lycourgos*], M. Vilars [*M. Vilaras*] un J. Regans [*E. Regan*],

ģenerāladvokāts: M. Bobeks [*M. Bobek*],

sekretāre: M. Ferreira [*M. Ferreira*], galvenā administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2018. gada 30. janvāra tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

– Portugāles valdības vārdā – *L. Inez Fernandes*, *M. Figueiredo* un *T. Larsen*, pārstāvji,

– Vācijas valdības vārdā – *T. Henze* un *M. Hellmann*, pārstāvji,

* Tiesvedības valoda – portugāļu.

– Īrijas vārdā – *M. Browne*, *G. Hodge* un *E. Creedon*, kā arī *A. Joyce*, pārstāvji, kam palīdz *G. Gilmore*, *BL*,

– Spānijas valdības vārdā – *V. Ester Casas*, pārstāve,

– Itālijas valdības vārdā – *G. Palmieri*, pārstāve, kurai palīdz *P. Garofoli*, *avvocato dello Stato*,

– Latvijas valdības vārdā – I. Kucina un G. Bambāne, pārstāves,

– Apvienotās Karalistes valdības vārdā – *S. Brandon*, kā arī *C. Brodie*, *R. Fadoju*, un *G. Brown*, pārstāvji, kuriem palīdz *A. Bates*, *barrister*,

– Eiropas Komisijas vārdā – *K.-P. Wojcik* un *B. Rechena*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2018. gada 26. aprīļa tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Padomes Direktīvas 72/166/EEK (1972. gada 24. aprīlis) par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu izmantošanu un attiecībā uz kontroli saistībā ar pienākumu apdrošināt šādu atbildību (OV 1972, L 103, 1. lpp.), kas grozīta ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2005/14/EK (2005. gada 11. maijs) (OV 2005, L 149, 14. lpp.) (turpmāk tekstā – "Pirmā direktīva"), 3. pantu un Padomes Otrās direktīvas 84/5/EEK (1983. gada 30. decembris) par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu (OV 1984, L 8, 17. lpp.), kas grozīta ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2005/14/EK (2005. gada 11. maijs) (OV 2005, L 149, 14. lpp.) (turpmāk tekstā – "Otrā direktīva"), 1. panta 4. punktu.

2 Šīs lūgums tika iesniegts tiesvedībā starp *Fundo de Garantia Automóvel* (Transportlīdzekļu garantiju fonds, Portugāle, turpmāk tekstā – "fonds"), no vienas puses, un *Alina Antónia Destapado Pão Mole Juliana* un *Cristiana Micaela Caetano Juliana*, no otras puses, jautājumā par atlīdzību, ko fonds ir izmaksājis negadījumā, kurā bija iesaistīts *A. A. Destapado Pão Mole Juliana* piederošais transportlīdzeklis, kuru vadīja viņas dēls, cietušajām personām.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

3 Ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2009/103/EK (2009. gada 16. septembris) par civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu izmantošanu un kontroli saistībā ar pienākumu apdrošināt šādu atbildību (OV 2009, L 263, 11. lpp.) tika atcelta tostarp arī Pirmā direktīva un Otrā direktīva. Tomēr, ņemot vērā pamatlietas faktu datumu, šīs divas pēdējās direktīvas ir jāņem vērā.

4 Pirmās direktīvas 1. pantā ir noteikts:

"Šajā direktīvā:

1) "transportlīdzeklis" ir jebkurš mehāniskais transportlīdzeklis, kas paredzēts braukšanai pa sauszemi un ko dzen uz priekšu mehāniskā enerģija, un kas nav sliežu transports, un jebkurš treilers, neatkarīgi no tā, vai ir piekabināts;

[..]."

5 Saskaņā ar šīs direktīvas 3. panta 1. punktu:

"Katra dalībvalsts, ievērojot 4. pantu, veic visus vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu to, ka civiltiesiskā atbildība par to transportlīdzekļu lietošanu, kas parasti atrodas tās teritorijā, ir apdrošināta. Sedzamās atbildības apjomu un apdrošināšanas seguma noteikumus nosaka, pamatojoties uz tā apmēriem."

6 Minētās direktīvas 4. pantā bija paredzēts:

"Dalībvalsts drīkst atkāpties no 3. panta attiecībā uz:

a) dažām fiziskām vai juridiskām personām, publiskām vai privātām personām; attiecīgā valsts sastāda šādu personu sarakstu un dara to zināmu pārējām dalībvalstīm un Komisijai.

Šī dalībvalsts veic attiecīgus pasākumus, lai nodrošinātu, ka tiek izmaksāta kompensācija par jebkādiem zaudējumiem vai miesas bojājumiem, kurus tās teritorijā un citu dalībvalstu teritorijā izraisījuši šo personu transportlīdzekļi. [..]

b) dažu veidu transportlīdzekļiem vai konkrētiem transportlīdzekļiem ar speciālu zīmi; attiecīgā valsts sastāda šādu transportlīdzekļu veidu sarakstu un dara to zināmu pārējām dalībvalstīm un Komisijai.

Šādā gadījumā dalībvalstis nodrošina, ka attiecībā uz šā punkta pirmajā daļā minētajiem transportlīdzekļiem piemēro tādu pašu režīmu kā transportlīdzekļiem, kuriem 3. panta 1. punktā noteiktās apdrošināšanas saistības nav izpildītas. [..]"

7 Otrās direktīvas 1. panta 4. punktā bija noteikts:

"Katra dalībvalsts izveido vai pilnvaro iestādi, kas sniegtu kompensāciju vismaz obligātās apdrošināšanas līmenī par kaitējumu īpašumam vai miesas bojājumiem negadījumos, kurus izraisījuši neidentificēti transportlīdzekļi vai transportlīdzekļi, kam nav nokārtota 1. punktā paredzētā apdrošināšana.

Pirmā daļa neskar dalībvalstu tiesības ņemt vērā iestādes maksātas kompensācijas kā papildu vai cita veida kompensācijas un tiesības izstrādāt noteikumus, lai kārtotu atlīdzības prasījumu starp iestādi un personu vai personām, kas atbild par negadījumu, un citiem apdrošinātājiem vai sociālā nodrošinājuma iestādēm, kuras pieprasa atlīdzināt cietušajam par to pašu negadījumu. Tomēr dalībvalstis nevar atļaut iestādei izvirzīt nosacījumu kompensācijas izmaksai, saskaņā ar kuru cietušajai personai jāpierāda, ka atbildīgā persona nespēj vai atsakās maksāt."

Portugāles tiesības

8 1985. gada 31. decembra *Decreto-Lei No 522/85 – Seguro Obrigatório de Responsabilidade Civil Automóvel* (Dekrētlikums Nr. 522/85 par transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligāto apdrošināšanu, *Diário da República*, I sērija, Nr. 301, 1985. gada 31. decembra 6. pielikums), tā redakcijā, kas bija spēkā pamatlietas faktu rašanās laikā (turpmāk tekstā – "Dekrētlikums Nr. 522/85"), 1. panta 1. punktā ir paredzēts, ka ikvienam, kurš varētu kļūt civiltiesiski atbildīgs par tāda materiāla vai morāla kaitējuma atlīdzināšanu, kura pamatā ir ar mehānisko transportlīdzekli, tā piekabēm vai puspiekabēm trešajām personām nodarīti miesas bojājumi vai materiāli zaudējumi, saskaņā ar šo dekrētlikumu ir jāapdrošina šī atbildība, lai šādi transportlīdzekļi varētu piedalīties satiksmē.

9 Atbilstoši šī dekrētlikuma 2. pantam apdrošināšanas pienākums principā ir transportlīdzekļa īpašniekam.

10 Minētā dekrētlikuma 8. panta 1. un 2. punktā ir noteikts, ka apdrošināšanas līgums nodrošina apdrošināšanas ņēmēja, 2. pantā minēto personu, kurām ir pienākums iegādāties apdrošināšanu, un likumīgo transportlīdzekļa turētāju un vadītāju civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu, kā arī atlīdzības izmaksu, kas ir jāmaksā personām, kuras ir atbildīgas par mehānisko transportlīdzekļu zādzību, laupīšanu, neatļautu lietošanu vai par tīši izraisītiem ceļu satiksmes negadījumiem, ievērojot dažus izņēmumus.

11 Saskaņā ar Dekrētlikuma Nr. 522/85 21. pantu fonda pienākums ir samaksāt atlīdzību saistībā ar ceļu satiksmes negadījumiem, kurus izraisījuši transportlīdzekļi, uz kuriem attiecas civiltiesiskās atbildības obligātā apdrošināšana saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu lietošanu un kuri jo īpaši ir reģistrēti Portugālē saskaņā ar šī dekrētlikuma noteikumiem.

12 No minētā dekrētlikuma 25. panta izriet, ka pēc attiecīgās atlīdzības izmaksāšanas fondam ir subrogācija cietušās personas tiesībās un tam arī ir tiesības saņemt likumiskos nokavējuma procentus un to izdevumu atmaksu, kas tam radušies saistībā ar izmaksāšanu vai piedziņu, un ka fonds var celt prasību tiesā pret personām, kurām ir pienākums iegādāties apdrošināšanu un kuras to nebija iegādājušās. Fondam ir arī tiesības celt regresa prasības par izmaksātajām summām pret citām par [ceļu satiksmes] negadījuma izraisīšanu atbildīgām personām, ja tādas būtu.

13 Civilkodeksa 503. panta 1. punktā ir noteikts, ka persona, kurai ir faktiskā kontrole pār mehānisko transportlīdzekli un kura to lieto savām vajadzībām, pat ja tā rīkojas ar pārstāvja starpniecību, atbild par kaitējumu, kas rodas no transportlīdzeklim piemītošajiem riskiem, pat ja tas netiek lietots satiksmē.

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

14 *A. A. Destapado Pão Mole Juliana*, kas ir Portugālē reģistrēta mehāniskā transportlīdzekļa īpašniece, veselības problēmu dēļ pārtrauca vadīt šo transportlīdzekli un novietoja to savas mājas pagalmā, vienlaikus neveicot nekādas darbības tā oficiālai noņemšanai no uzskaites.

15 2006. gada 19. novembrī šis transportlīdzeklis, kuru vadīja *A. A. Destapado Pão Mole Juliana* dēls, kurš to bija paņēmis bez mātes atļaujas un ziņas, izbrauca uz ceļa, izraisot transportlīdzekļa vadītāja un divu citu personu, kas šajā transportlīdzeklī bija pasažieri, nāvi.

16 Uz to dienu *A. A. Destapado Pão Mole Juliana* nebija iegādājusies civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar minētā transportlīdzekļa lietošanu.

17 Atlīdzinot šī paša transportlīdzekļa pasažieru tiesību pārņēmējiem zaudējumus, kas radušies no attiecīgā negadījuma, fonds pēc tam cēla prasību pret *A. A. Destapado Pão Mole Juliana* un *C. M. Caetano Juliana*, vadītāja meitu, par summu 437 345,85 EUR.

18 Aizstāvībai *A. A. Destapado Pão Mole Juliana* tostarp apgalvoja, ka viņa nebija atbildīga par negadījumu un ka, tā kā viņa bija novietojusi savu transportlīdzekli savas mājas pagalmā un neplānoja ar to piedalīties ceļu satiksmē, viņai nebija pienākuma noslēgt civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas līgumu saistībā ar šī transportlīdzekļa lietošanu.

19 Pirmās instances tiesa daļēji apmierināja fonda celto regresa prasību, uzskatot, ka fakts, ka transportlīdzekļa īpašniece nevēlējās ar to piedalīties ceļu satiksmē un ka negadījums notika, viņai par to nekādi neesot atbildīgai, neizslēdz pienākumu noslēgt civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas līgumu saistībā ar šī transportlīdzekļa lietošanu. Šīs tiesas ieskatā, šis līgums garantē kompensāciju izmaksu ceļu satiksmes negadījumā cietušajiem pat transportlīdzekļa nozagšanas gadījumā.

20 *A. A. Destapado Pão Mole Juliana* pārsūdzēja pirmās instances tiesas spriedumu *Tribunal da Relação* (Apelācijas tiesa, Portugāle).

21 Apelācijas tiesa, secinājusi, ka *A. A. Destapado Pão Mole Juliana* nav pienākuma noslēgt civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas līgumu saistībā ar attiecīgā transportlīdzekļa lietošanu un ka viņa nav atbildīga, atcēla pirmās instances tiesas spriedumu un noraidīja fonda celto prasību.

22 Lai pamatotu apelācijas sūdzību, kas iesniegta *Supremo Tribunal de Justiça* (Augstākā tiesa, Portugāle), fonds apgalvo, ka pastāv transportlīdzeklim piemītoši riski, no kā izriet pienākums iegādāties ar transportlīdzekļiem saistītu civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu, pat ja tie netiek lietoti ceļu satiksmē. Fonds arī lūdz uzdot Tiesai jautājumu par to, vai subrogācijas tiesības, kas tam ir atzītas saskaņā ar Dekrētlikuma Nr. 522/85 25. pantu, nav atkarīgas no valsts sistēmas civiltiesiskās atbildības noteikšanai, kāda ir paredzēta Civilkodeksa 503. panta 1. punktā.

23 *Supremo Tribunal de Justiça* (Augstākā tiesa) norāda, ka izskatāmajā apelācijas sūdzībā tiek uzdots jautājums par to, vai transportlīdzekļa īpašnieka pienākums noslēgt civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas līgumu saistībā ar viņa transportlīdzekļa lietošanu izriet tikai no tā, ka viņam ir īpašumtiesības uz šo transportlīdzekli, vai arī šis pienākums nepastāv, ja transportlīdzeklis pēc tā īpašnieka lēmuma tiek novietots stāvvietā un netiek lietots uz publiskajiem ceļiem.

24 No Tiesas 2014. gada 4. septembra sprieduma *Vnuk* (C-162/13, EU:C:2014:2146) izriet, ka Pirmās direktīvas 3. panta 1. punktā minētais jēdziens "transportlīdzekļu lietošana" aptver jebkādu transportlīdzekļa lietošanu, kas atbilst šī transportlīdzekļa parastajai funkcijai.

25 Tomēr pamatlieta atšķiras no lietas, kas bija minētā sprieduma pamatā, jo šajā lietā nebija noslēgts apdrošināšanas līgums un transportlīdzeklis pēc tā īpašnieka izvēles tika novietots privātā teritorijā un tika lietots bez minētā īpašnieka ziņas un atļaujas.

26 Šādā situācijā iesniedzējtiesa, šķiet, uzskata, ka nav pienākuma iegādāties civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar attiecīgā transportlīdzekļa lietošanu.

27 Minētais pienākums ir tikai tad, ja, pirmkārt, attiecīgā transportlīdzekļa īpašnieks to lieto vai ja tas ir tādā stāvoklī, kas ietver ar mehāniskā transportlīdzekļa lietošanu saistītu risku, un, otrkārt, ja īpašnieks var būt civiltiesiski atbildīgs pret trešajām personām par zaudējumiem, kas radušies šī transportlīdzekļa lietošanas rezultātā. Būtu nesamērīgi uzskatīt, ka šis pats pienākums attiecas uz īpašnieku, ja viņš ir izvēlējies noņemt savu transportlīdzekli no uzskaites un negadījums ir noticis šī transportlīdzekļa neatļautas lietošanas rezultātā, to lietojot bez īpašnieka piekrišanas.

28 Tomēr, tā kā Otrās direktīvas 1. panta 4. punktā minētās iestādes iejaukšanās saskaņā ar šo noteikumu ir paredzēta tikai tad, ja kaitējumu ir izraisījis transportlīdzeklis, attiecībā uz kuru nav bijis izpildīts Pirmās direktīvas 3. panta 1. punktā paredzētais apdrošināšanas pienākums, tad uzskats, ka personai, kas atrodas *A. A. Destapado Pão Mole Juliana* situācijā, nav šāda pienākuma, nozīmētu, ka tādos apstākļos, kādi ir pamatlietā, fonds nevar iesaistīties.

29 Turklāt Otrās direktīvas 1. panta 4. punkta otrā daļa rada šaubas par to, vai transportlīdzekļa īpašnieka atbildība var rasties tikai viņa īpašnieka statusa dēļ vai arī tā attiecas tikai uz gadījumiem, kad civiltiesiskā atbildība var rasties negadījuma rezultātā nodarītā kaitējuma dēļ.

30 Jo īpaši rodas jautājums, vai fonds var celt prasību pret transportlīdzekļa īpašnieku, kurš nav izpildījis pienākumu noslēgt civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas līgumu saistībā ar šī transportlīdzekļa lietošanu, ar mērķi saņemt cietušajiem izmaksāto kompensāciju atmaksu neatkarīgi no tā, vai šī īpašnieka civiltiesiskā atbildība ir radusies attiecīgā negadījuma rezultātā, vai arī fonds var tā rīkoties tikai tādā gadījumā, ja ir izpildīti šādas atbildības iestāšanās nosacījumi, tostarp nosacījums par transportlīdzekļa vadīšanu, Civilkodeksa 503. panta 1. punkta izpratnē.

31 Šādos apstākļos *Supremo Tribunal de Justiça* (Augstākā tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai [Pirmās direktīvas] 3. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka pienākums apdrošināt civiltiesisko atbildību saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu lietošanu ir arī tādās situācijās, kurās pēc īpašnieka lēmuma transportlīdzeklis ir novietots privātā teritorijā un netiek lietots uz publiskajiem ceļiem,

vai

[tas ir jāinterpretē tādējādi], ka šādos apstākļos transportlīdzekļa īpašniekam nav pienākuma to apdrošināt, neskarot atbildību, kuru fonds [..] uzņemas attiecībā uz cietušajām trešajām personām, it īpaši neatļautas mehāniskā transportlīdzekļa lietošanas gadījumā?

2) Vai [Otrās direktīvas] 1. panta 4. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka fondam [..] – kas, tā kā nebija noslēgts līgums par civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu, izmaksāja cietušajām trešajām personām zaudējumu atlīdzību saistībā ar negadījumu, kuru izraisīja mehāniskais transportlīdzeklis, kas bez īpašnieces atļaujas un viņas ziņas tika aizdzīts no privātā zemesgabala, kurā tas bija novietots, – ir subrogācijas tiesības attiecībā uz transportlīdzekļa īpašnieci neatkarīgi no īpašnieces atbildības par negadījumu

vai

tas ir jāinterpretē tādējādi, ka fonda [..] subrogācija attiecībā uz īpašnieku ir atkarīga no tā, ka ir izpildīti nosacījumi attiecībā uz civiltiesisko atbildību, it īpaši tas, ka ceļu satiksmes negadījuma brīdī īpašniekam bija faktiska kontrole pār transportlīdzekli?"

32 Ar Tiesas kancelejā 2017. gada 28. augustā iesniegto vēstuli Īrija saskaņā ar Eiropas Savienības Tiesas statūtu 16. panta trešo daļu lūdza Tiesu izspriest lietu virspalātā.

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo jautājumu

33 Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Pirmās direktīvas 3. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas līguma noslēgšana mehāniskā transportlīdzekļa lietošanai ir obligāta, ja attiecīgais transportlīdzeklis saskaņā vienīgi ar tā īpašnieka, kurš to vairs nevēlas vadīt, izvēli ir novietots privātā teritorijā.

34 Šis jautājums ir balstīts uz pieņēmumu, ka fonds, pamatojoties uz Dekrētlikuma Nr. 522/85 25. pantu, lūdza *A. A. Destapado Pão Mole Juliana* atmaksāt kompensāciju, kas tika izmaksāta negadījumā, kurā bija iesaistīts viņas transportlīdzeklis, cietušo tiesību pārņēmējiem, pamatojoties uz to, ka, pirmkārt, viņai bija pienākums noslēgt civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas līgumu saistībā ar šī transportlīdzekļa lietošanu un, otrkārt, viņa nebija izpildījusi šo pienākumu. Šajā kontekstā iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai iepriekšējā punktā aprakstītajā situācijā attiecībā uz minēto transportlīdzekli bija jāiegādājas šāda apdrošināšana.

35 Pēc šī precizējuma ir jāatgādina, ka saskaņā ar Pirmās direktīvas 3. panta 1. punktu katra dalībvalsts, ievērojot šīs direktīvas 4. pantu, veic visus vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu to, ka civiltiesiskā atbildība par to transportlīdzekļu lietošanu, kas parasti atrodas tās teritorijā, ir apdrošināta.

36 Tādējādi Pirmās direktīvas 3. panta 1. punkts, kas ir formulēts ļoti vispārīgi, uzliek dalībvalstīm pienākumu savā tiesību sistēmā ieviest vispārēju transportlīdzekļu apdrošināšanas pienākumu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2013. gada 11. jūlijs, *Csonka* u.c., C-409/11, EU:C:2013:512, 24. punkts).

37 Līdz ar to katrai dalībvalstij ir pienākums nodrošināt, ka, ņemot vērā šīs direktīvas 4. pantā paredzētos izņēmumus, attiecībā uz ikvienu transportlīdzekli, kas parasti atrodas tās teritorijā, ir noslēgts līgums ar apdrošināšanas sabiedrību, lai Savienības tiesībās paredzētajā apjomā nodrošinātu civiltiesisko atbildību attiecībā uz minēto transportlīdzekli (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2013. gada 11. jūlijs, *Csonka* u.c., C-409/11, EU:C:2013:512, 28. punkts).

38 Jēdziens "transportlīdzeklis" Pirmās direktīvas 1. panta 1. punktā ir definēts kā "jebkurš mehāniskais transportlīdzeklis, kas paredzēts braukšanai pa sauszemi". Šī definīcija nav atkarīga no tā, kā attiecīgais transportlīdzeklis tiek vai var tikt lietots (spriedumi, 2014. gada 4. septembris, *Vnuk*, C-162/13, EU:C:2014:2146, 38. punkts, un 2017. gada 28. novembris, *Rodrigues de Andrade*, C-514/16, EU:C:2017:908, 29. punkts).

39 Kā ģenerāladvokāts ir norādījis secinājumu 63.–65. punktā, šāda definīcija norāda uz "transportlīdzekļa" jēdziena objektīvu definīciju, kas nav atkarīga no transportlīdzekļa īpašnieka vai citas personas nodoma faktiski lietot transportlīdzekli.

40 Tāpat ir svarīgi atzīmēt, ka atšķirībā tostarp no lietām, kas ir pamatā 2014. gada 4. septembra spriedumam *Vnuk* (C-162/13, EU:C:2014:2146), 2017. gada 28. novembra spriedumam *Rodrigues de Andrade* (C-514/16, EU:C:2017:908) un 2017. gada 20. decembra spriedumam *Núñez Torreiro* (C-334/16, EU:C:2017:1007), kurās Tiesa, runājot par mehāniskajiem transportlīdzekļiem, attiecībā uz kuriem bija iegādāta civiltiesiskās atbildības apdrošināšana saistībā ar to lietošanu, tika aicināta precizēt tos apdrošinātā transportlīdzekļa lietošanas gadījumus, uz kuriem attiecas šim nolūkā iegādātā apdrošināšana, pamatlieta attiecas uz atšķirīgu jautājumu par pienākuma iegādāties šādu apdrošināšanu apjomu, kas tiesiskās drošības dēļ ir jānosaka iepriekš, tas ir, pirms attiecīgā transportlīdzekļa iespējamās iesaistīšanās negadījumā.

41 Tādējādi fakts, ka Tiesa iepriekšējā punktā minētajos spriedumos būtībā ir nospriedusi, ka tikai tajos gadījumos, kad tiek lietots apdrošināts transportlīdzeklis, var runāt par transportlīdzekļa kā pārvietošanās līdzekļa lietošanu un līdz ar to attiecināt uz to jēdzienu "transportlīdzekļu lietošana" Pirmās direktīvas 3. panta 1. punkta vai Direktīvas 2009/103 3. panta pirmās daļas izpratnē, kas var būt pamats tam, ka apdrošinātājs saskaņā ar civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas līgumu saistībā ar šī transportlīdzekļa lietošanu uzņemas segt kaitējumu, ko izraisījis pēdējais minētais, nekādā ziņā nenozīmē, ka pienākums iegādāties šādu apdrošināšanu būtu jānosaka atkarībā no tā, vai attiecīgais transportlīdzeklis konkrētajā brīdī tiek lietots kā pārvietošanās līdzeklis.

42 Ņemot vērā iepriekš minēto, ir jāuzskata, ka transportlīdzeklis, kas ir reģistrēts un tādēļ nav ticis pienācīgi noņemts no uzskaites un kas ir piemērots braukšanai, atbilst "transportlīdzekļa" jēdzienam Pirmās direktīvas 1. panta 1. punkta izpratnē un tādējādi uz to nebeidz attiekties šīs direktīvas 3. panta 1. punktā minētais apdrošināšanas pienākums tikai tāpēc vien, ka tā īpašnieks vairs neplāno to vadīt un to ir novietojis privātā teritorijā.

43 Iepriekš minēto interpretāciju neapstrīd Vācijas valdības, Īrijas, Itālijas un Apvienotās Karalistes valdību arguments, ka vispārējā apdrošināšanas pienākuma darbības jomas plaša interpretācija nav nepieciešama, jo kaitējumu, kas rodas tādos apstākļos, kādi tiek aplūkoti pamatlietā, varētu kompensēt Otrās direktīvas 1. panta 4. punktā minētā iestāde.

44 Kā izriet no šī noteikuma formulējuma, tas uzliek dalībvalstīm pienākumu izveidot iestādi, kuras pienākums ir kompensēt vismaz apdrošināšanas pienākuma robežās, kas noteiktas Savienības tiesībās, materiālos zaudējumus vai miesas bojājumus, ko tostarp izraisījis transportlīdzeklis, attiecībā uz kuru šis pienākums nebija izpildīts.

45 Tādējādi šādas iestādes iesaistīšanās tika uzskatīta par pēdējo iespēju, kas ir paredzēta vienīgi šajā noteikumā minētajos gadījumos, un to nevar uzskatīt par civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu lietošanu nodrošināšanas sistēmas ieviešanu ārpus šiem gadījumiem (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2013. gada 11. jūlijs, *Csonka* u.c., C-409/11, EU:C:2013:512, 30.–32. punkts).

46 Līdz ar to, kā ģenerāladvokāts ir norādījis secinājumu 34. punktā, Otrās direktīvas 1. panta 4. punktā minētās par kompensāciju atbildīgās iestādes obligātās iesaistīšanās, runājot par kaitējumu, ko izraisījis identificēts transportlīdzeklis, apmērs ir samērojams ar Pirmās direktīvas 3. panta 1. punktā minētā vispārējā apdrošināšanas pienākuma apmēru. Minētās iestādes obligāta iesaistīšanās šādā situācijā līdz ar to nevar tikt attiecināta uz gadījumiem, kad negadījumā iesaistītais transportlīdzeklis nav bijis pakļauts obligātajai apdrošināšanai.

47 Turklāt šī sprieduma 38.–42. punktā izklāstītā interpretācija ļauj sasniegt to mērķi aizsargāt mehānisko transportlīdzekļu, uz kuriem attiecas direktīvas par civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar šo transportlīdzekļu lietošanu, izraisītos negadījumos cietušos, kuru pastāvīgi ir izvirzījis un stiprinājis Savienības likumdevējs (spriedums, 2017. gada 28. novembris, *Rodrigues de Andrade*, C-514/16, EU:C:2017:908, 32. un 33. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra). Šī interpretācija nodrošina, ka šiem cietušajiem katrā ziņā kompensāciju izmaksā vai nu apdrošinātājs saskaņā ar šim nolūkam noslēgtu līgumu, vai arī Otrās direktīvas 1. panta 4. punktā minētā iestāde gadījumā, ja nav ticis izpildīts pienākums apdrošināt negadījumā iesaistīto transportlīdzekli vai ja šis transportlīdzeklis nav ticis identificēts.

48 Pamatlietā no Tiesai iesniegtajiem lietas materiāliem izriet, ka *A. A. Destapado Pão Mole Juliana* transportlīdzeklis parasti atradās dalībvalsts teritorijā, proti, Portugālē. Minētais transportlīdzeklis pamatlietas faktu rašanās laikā joprojām bija reģistrēts šajā dalībvalstī.

49 Turklāt šis transportlīdzeklis bija darba kārtībā, par ko liecina fakts, ka negadījuma brīdī to vadīja *A. A. Destapado Pão Mole Juliana* dēls.

50 Šādos apstākļos uz to attiecās Pirmās direktīvas 3. panta 1. punktā minētais apdrošināšanas pienākums.

51 Kā izriet no iepriekš minētajiem apsvērumiem, tam, ka *A. A. Destapado Pão Mole Juliana* to bija novietojusi privātā teritorijā, proti, savas mājas pagalmā, pirms viņas dēls to paņēma, un ka viņa vairs neplānoja to vadīt, šajā ziņā nav nozīmes.

52 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz pirmo jautājumu ir jāatbild, ka Pirmās direktīvas 3. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas līguma noslēgšana saistībā ar mehāniskā transportlīdzekļa lietošanu ir obligāta gadījumā, ja attiecīgais transportlīdzeklis joprojām ir reģistrēts dalībvalstī un ar to var piedalīties ceļu satiksmē, bet tas pēc tā īpašnieka, kurš vairs nevēlas to vadīt, izvēles ir novietots privātā teritorijā.

Par otro jautājumu

53 Ar otro jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Otrās direktīvas 1. panta 4. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, kurā ir paredzēts, ka šajā noteikumā minētajai iestādei ir tiesības celt prasību pret personu, kurai bija pienākums iegādāties civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar tāda transportlīdzekļa lietošanu, kurš ir izraisījis kaitējumu, ko ir apņēmusies atlīdzināt šī iestāde, bet kura šajā nolūkā nav noslēgusi līgumu, pat ja šī persona nav civiltiesiski atbildīga par negadījumu, kurā ir ticis nodarīts šis kaitējums.

54 Šajā ziņā ir jānorāda, ka Otrās direktīvas 1. panta 4. punktā ir skaidri paredzēta dalībvalstīm iespēja noteikt minētās iestādes iejaukšanos kā alternatīvu un ļauts tām paredzēt regulējumu regresa prasībām starp šo iestādi un personām, kas ir atbildīgas par negadījumu, un attiecībām ar citiem apdrošinātājiem vai sociālās apdrošināšanas iestādēm, kas vajadzīgas, lai kompensētu cietušajam to pašu nelaimes gadījumu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2003. gada 4. decembris, *Evans*, C-63/01, EU:C:2003:650, 32. punkts).

55 Kaut arī Savienības likumdevējs vēlējās saglabāt dalībvalstu tiesības paredzēt Otrās direktīvas 1. panta 4. punktā minētās par kompensāciju atbildīgās iestādes tiesības celt regresa prasību, it īpaši pret "personu vai personām, kas atbild par negadījumu", tomēr tas nesaskaņoja dažādos aspektus, kas saistīti ar šādas iestādes regresa prasību, it īpaši citu personu noteikšanu, uz kurām var attiekties šāda prasība, tādēļ, kā norādīja Komisija, šie aspekti tiek regulēti katras dalībvalsts tiesību aktos.

56 Tādējādi valsts tiesiskajā regulējumā var būt paredzēts, ka gadījumā, ja negadījumā iesaistītā transportlīdzekļa īpašnieks nav izpildījis pienākumu apdrošināt šo transportlīdzekli, kas viņam, kā tas ir šajā lietā, ir noteikts valsts tiesībās, tad minētā par kompensāciju atbildīgā iestāde var celt regresa prasību ne tikai pret personu vai personām, kas ir atbildīgas par negadījumu, bet arī pret šo īpašnieku neatkarīgi no tā civiltiesiskās atbildības par negadījumu.

57 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz otro jautājumu ir jāatbild, ka Otrās direktīvas 1. panta 4. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tam nav pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, kurā ir paredzēts, ka šajā noteikumā minētajai iestādei ir tiesības celt regresa prasību ne tikai pret personu vai personām, kas ir atbildīgas par negadījumu, bet arī pret personu, kurai bija pienākums iegādāties civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar tāda transportlīdzekļa lietošanu, kas ir izraisījis kaitējumu, ko šī iestāde ir atlīdzinājusi, bet kura šajā nolūkā nebija noslēgusi līgumu, kaut arī šī persona nav civiltiesiski atbildīga par negadījumu, kura rezultātā ir nodarīts šis kaitējums.

Par tiesāšanās izdevumiem

58 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (virspalāta) nospriež:

1) **Padomes Direktīvas 72/166/EEK (1972. gada 24. aprīlis) par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu izmantošanu un attiecībā uz kontroli saistībā ar pienākumu apdrošināt šādu atbildību, kas grozīta ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2005/14/EK (2005. gada 11. maijs), 3. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas līguma noslēgšana saistībā ar mehāniskā transportlīdzekļa lietošanu ir obligāta gadījumā, ja attiecīgais transportlīdzeklis joprojām ir reģistrēts dalībvalstī un ar to var piedalīties ceļu satiksmē, bet tas pēc tā īpašnieka, kurš vairs nevēlas to vadīt, izvēles ir novietots privātā teritorijā.**

2) **Padomes Otrās direktīvas 84/5/EEK (1983. gada 30. decembris) par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu, kas grozīta ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2005/14/EK (2005. gada 11. maijs), 1. panta 4. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tam nav pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, kurā ir paredzēts, ka šajā noteikumā minētajai iestādei ir tiesības celt regresa prasību ne tikai pret personu vai personām, kas ir atbildīgas par negadījumu, bet arī pret personu, kurai bija pienākums iegādāties civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar tāda transportlīdzekļa lietošanu, kas ir izraisījis kaitējumu, ko šī iestāde ir atlīdzinājusi, bet kura šajā nolūkā nebija noslēgusi līgumu, kaut arī šī persona nav civiltiesiski atbildīga par negadījumu, kura rezultātā ir nodarīts šis kaitējums.**

[Paraksti]